

N:o 25.

Ankom till Riksd. kansli den 9 mars 1894 kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till utgiftsstat för postsparbanken.

(R. A.)

I proposition af den 22 december 1893 har Kongl. Maj:t, under åberopande af ett propositionen bifogadt utdrag af protokoll öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att

dels godkänna den i berörda protokoll föreslagna utgiftsstaten för postsparbanken, att tillämpas från och med den 1 januari 1895, äfvensom de vilkor för aflönings åtnjutande, hvilka i sammanhang dermed tillstyrkts;

dels medgifva, att qvinligt extra biträde hos styrelsen för postsparbanken må vid behörigen styrkt sjukdomsförfall ega bibehålla tre fjerdedelar af sitt dagtraktamente, dock att, om sjukdomsförfallet fortfar utöfver tre månader, rätten att bibehålla sagda andel af traktamentet skall upphöra vid nämnda tids utgång;

dels ock för sin del besluta, att § 21 mom. 1 af nådiga förordningen angående en postsparbank för riket den 22 juni 1883 skall erhålla följande förändrade lydelse, att tillämpas från och med den 1 januari 1895:

Postsparbankens styrelse utgöres af generalpostdirektören såsom ordförande samt fyra ledamöter, nemligen en byråchef, som är föredragande, en af Konungen, hvarje gång för en tid af tre år, särskildt förordnad ledamot samt en af fullmäktige i riksbanken och en af fullmäktige i riksgäldskontoret, hvilka båda sistnämnda ledamöter bemålde fullmäktige hvar för sig inom sig utse.

Den föreslagna staten har följande utseende:

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa.	
<i>a) Aflöningar.</i>				
<i>Styrelsen för postsparbanken.</i>				
Generalpostdirektören såsom ordförande, arfvode	— — —	— — —	2,000 —	
1 byråchef	4,400 —	2,000 —	6,400 —	} efter 5 år kan lönen höjas med 600 kronor.
1 ledamot, arfvode	— — —	— — —	600 —	
2 ledamöter, dito	— — —	— — —	1,200 —	
<i>Postsparbanksbyrån.</i>				
1 kamrerare och en sekreterare	3,000 —	1,500 —	4,500 —	} efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter tio år med ytterligare 500 kronor.
1 registrator	1,800 —	1,200 —	3,000 —	
1 aktuarie	1,800 —	1,200 —	3,000 —	
1 revisor	1,800 —	1,200 —	3,000 —	
1 revisor och bokhållare	1,800 —	1,200 —	3,000 —	
1 vaktmästare	500 —	300 —	800 —	} efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor.
— — —	— — —	— — —	— — —	
Anslag för kassagöromålen bestridande	— — —	— — —	1,400 —	
— — —	— — —	— — —	— — —	
Anslag till ålderstillägg, förslagsvis ...	— — —	— — —	1,600 —	
” till vikariatsersättning samt arfvoden åt extra biträden, förslagsvis	— — —	— — —	55,000 —	85,500 —
<i>b) Omkostnader.</i>				
(Förslagsanslag.)				
Anslag till uppördsprovision och öfrig ersättning till tjänstemännen vid postanstalterna för biträde vid handläggning af postsparbanksgöromål	— — —	— — —	18,000 —	
” till expensutgifter	— — —	— — —	15,000 —	
” ” diverse utgifter	— — —	— — —	5,000 —	38,000 —
<i>c) Afkortningar och restitutioner,</i>				
förslagsvis	— — —	— — —	— — —	500 —
Summa kronor	— — —	— — —	— — —	124,000 —

Såsom vilkor för åtnjutande af löneförmånerna enligt denna stat hafva föreslagits nedannämnda bestämmelser, nemligen:

att tjänsteman hos styrelsen för postsparbanken skall dels vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af styrelsen eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, dels ock vara förpligtad att — derest i en framtid verkets ställning inom förvaltningen så förändras, att detsamma ej längre kan såsom sjelfständigt embetsverk anses — med bibehållande af den tjänstegrad och aflöning, han innehar, efter förändrad arbetsordning sköta de med tjänsten förenade göromål;

att med tjänst hos styrelsen för postsparbanken icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den finnes icke vara hinderlig för fullgörande af tjänstgöring i styrelsen;

att aflöningarna för tjänstemän samt betjente hos styrelsen för postsparbanken fördelas i lön och tjänstgöringspenningar, hvilka senare få uppbäras endast för den tid, tjänstens innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som tjänsten förrättat;

att den, som af sjukdom hindras att sin tjänst förrätta, eger uppbära hela lönen, men att den, som eljest undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kan förpligtas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest prövas skäligt;

att, vid sjukdomsfall eller när det erfordras i följd af embetsresor eller för beredande af semester, tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning inom styrelsen för postsparbanken, densamma, emot åtnjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men eljest af deremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år;

att, der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjänst i samma lönegrad är enligt stat medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under vilkor att innehafvaren mera än fyra år af denna tid sjelf bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan eger rum, efter ytterligare fem år, på

samma villkor, under iakttagande, hvad såväl den ena som den andra förhöjningen angår, deraf att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, då den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagaren dervid tillgodoräknas den tid, som före statens utfärdande förflutit från hans tillträde till tjensten på grund af förordnande;

att tjänsteman skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänsteår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension från tjensten afgå, Kongl. Maj:t eller styrelsen för postsparbanken, der det tillkommer denna att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, derest och så länge den pensionsberättigade prövas kunna i tjensten på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan befinnas villig att i densamma kvarstå; skolande dylik pension utgå af postsparbankens öfverskottsmedel eller sådana medel, som i öfrigt äro eller varda ställda till styrelsens för postsparbanken disposition; samt

att semester må, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjutas af byråchefen äfvensom af kamereraren och sekreteraren under en och en half månad hvardera samt af öfriga tjänstemän hos styrelsen under en månad årligen.

I Riksdagens år 1893 församlade revisorerers till utskottets behandling öfverlemnade berättelse öfver revisionen af statsverket förekommer, å sid. 233, ett uttalande af följande lydelse:

»I en till Riksdagen den 6 mars 1883 aflåten proposition afgaf Kongl. Maj:t förslag till förordning angående en postsparbank för riket och föreslog i sammanhang dermed Riksdagen att medgifva, att Kongl. Maj:t måtte tills vidare bestämma såväl arfvoden för ordförande och ledamöter i styrelsen för postsparbanken och ersättning till postverkets tjänstemän för deras bestyr med postsparbanksrörelsen som ock löner och arfvoden för den byråchef och de biträden i öfrigt, som måste anställas hos generalpoststyrelsen för att besörja de göromål, som tillhörde postsparbanken.

Enligt Riksdagens skrifvelse den 28 maj 1883 blef med anledning af Kongl. Maj:ts förslag förordning angående postsparbank för riket af Riksdagen antagen, hvarjemte öfriga i sammanhang dermed af Kongl. Maj:t gjorda framställningar af Riksdagen biföllos, dock med den erinran,

att, beträffande ofvan omnämnda, af Kongl. Maj:t begärda medgifvande att provisoriskt bestämma arfvoden och löner, Riksdagen medgaf, att sådant finge ske under förutsättning deraf, att fullständig löne- och arfvodesstat framdeles blefve Riksdagens pröfning understäld.

Då emellertid någon sådan löne- och arfvodesstat ännu icke blifvit för Riksdagen framlagd och alltså det provisoriska tillståndet, oaktadt tio år förflutit, sedan anförda skrifvelse afläts, alltjemt fortfar, hafva revisorerne ansett sig böra härå fästa Riksdagens uppmärksamhet.»

Styrelsen för postsparbanken, som genom nådig remiss den 8 december 1893 anbefalts att inkomma med underdånigt utlåtande i anledning af berörda uttalande, har dervid anført, att styrelsen redan före mottagandet af nämnda remiss, eller vid sammanträde den 1 november samma år, beslutit att till Kongl. Maj:t ingå med framställning om aflåtande till Riksdagen af proposition till utgiftsstat för postsparbanken, att tillämpas från och med den 1 januari 1895, samt att styrelsen i underdånig skrifvelse den 24 november sagde år — hvilken skrifvelse är såsom bilaga fogad till det uti ifrågavarande kongl. proposition återopade statsrådsprotokoll — afgifvit förslag till dylik stat jemte de villkor, som ansetts böra bestämmas för åtnjutande af de föreslagna aflöningsförmånerna, m. m.

I fråga om anledningarna dertill att underdånigt förslag till definitiv utgiftsstat för postsparbanken ej förr af styrelsen afgifvits, har styrelsen i sin förenämnda skrifvelse af den 24 november 1893 hufvudsakligen andragit:

att under de första åren af postsparbankens verksamhet, då det med sjelfva organisationen af banken förbundna arbete, i hvad anginge bankens förhållande till allmänheten och postanstalterna, ännu pågick, styrelsen ej ansett lämpligt att afgifva underdånigt förslag till den af Riksdagen begärda staten, utan borde, enligt styrelsens förmenande, dermed anstå, tilldess tillräcklig erfarenhet vunnits om den inverkan på omfånget och beskaffenheten af de styrelsen och centralförvaltningen åliggande göromål, som en fortgående tillväxt och utveckling af banken kunde medföra;

att, ehuru postsparbanken under det första året af sin verksamhet rönte stor tillslutning och uppmuntran af allmänheten, de närmast följande åren dock icke visade fullt den tillväxt i rörelsen, som man allenast af första årets verksamhet kunnat hafva anledning förvänta, hvaremot år 1889 medförde ett uppsving i verksamheten, hvilken under de sedermera hittills gångna åren ytterligare vunnit ökad utveckling;

att, om därför styrelsen haft att taga hänsyn till allenast detta förhållande, styrelsen bort under 1890, med stöd af då vunnna erfarenhet, hafva kunnat till Kongl. Maj:t inkomma med underdånigt förslag till utgiftsstat för postsparbanken;

att emellertid under sistnämnda år af Kongl. Maj:t utfärdats *dels* den 24 oktober nådigt reglemente angående arbetspremier vid de centrala straff- och tvångsarbetsanstalterna i riket, hvarigenom förordnats, att vid dylik anstalt intagen fånges besparade arbetspremier skulle från och med den 1 maj 1891 insättas i postsparbanken, för att under vissa angifna vilkor och förbehåll fången efter frigifningen tillhandahållas, *dels* ock den 12 september kungörelse innehållande föreskrift derom, att sådana medel, hvilka, jemlikt gällande författning, skola af den manskapet vid indelta armén tillkommande aflöning innehållas, för att i sparbank fruktbargöras, borde insättas i postsparbanken, i sammanhang hvarmed ock bestämts, att i enskild sparbank vid kungörelsens utfärdande innestående dylika medel skulle inom utgången af år 1892 till postsparbanken öfverflyttas;

att, då, enligt styrelsens förmenande, dessa författningar komme att medföra afsevärd inverkan på postsparbankens rörelse, med afgifvandet af den utaf Riksdagen begärda utgiftsstaten ansetts böra anstå, tilldess desamma hunnit tillämpas och nödig erfarenhet vunnits i fråga om deras betydelse för postsparbanken;

att, enär styrelsen, särskildt under år 1893, haft tillfälle bedöma den inverkan på postsparbanken, tillämpningen af dessa författningar medfört, styrelsen ock ansett tidpunkten vara inne för afgifvande af underdånigt förslag till utgiftsstat för postsparbanken att, i den mån förslaget vunne nådigt godkännande, af Kongl. Maj:t för Riksdagen framläggas; samt slutligen

att styrelsen för afgifvande af sådant förslag jemväl trott sig hemta anledning af den omständigheten, att postsparbanken numera kommit i den ställning, att de med bankens förvaltning förbundna utgifter till fullo betäcktes af det å bankrörelsen uppkommande ränteöfverskottet, i det att under de sista tre åren å förvaltningen uppstått öfverskott, för år 1893, enligt approximativ beräkning, belöpande sig till omkring 30,000 kronor.

För innehållet af det vid den kongl. propositionen fogade utdrag af protokollet öfver finansärenden den 22 december 1893 har ut-

skottet ansett sig ej behöfva redogöra, utan tillåter sig att i detta afseende hänvisa till samma protokollsutdrag med tillhörande bilaga.

Vid behandlingen af förevarande proposition har utskottet till en början haft att taga i öfvervägande, om den tidpunkt kan anses vara inne, då definitiv utgiftsstat bör fastställas för postsparbanken. Den omständigheten att bankens verksamhet nu fortgått i tio år synes, på sätt Riksdagens revisorer äfven framhållit, tala för att det provisoriska sätt, hvarpå bankens förvaltning hittills varit och för närvarande är ordnad, bör lemna rum för fastare former. Uppenbart torde emellertid vara, att postsparbankens rörelse ännu icke nått sin fulla omfattning, och enligt utskottets åsigt kan det redan med hänsyn till det utvecklingsskede, hvori banken befinner sig, sättas i fråga, huruvida stat för postsparbanken bör vid innevarande riksdag bestämmas.

Såsom i det föregående blifvit omnämndt, har styrelsen för postsparbanken i den underdåniga skrifvelse, som innehöll styrelsens förslag till utgiftsstat för banken, bland annat erinrat, att Kongl. Maj:t under år 1890 utfärdat *dels* den 24 oktober reglemente angående arbetspremier vid de centrala straff- och tvångsarbetsanstalterna i riket, hvarigenom förordnats, att vid dylik anstalt intagen fånges besparade arbetspremier skulle från och med den 1 maj 1891 insättas i postsparbanken, för att under vissa angifna villkor och förbehåll fången efter frigifningen tillhandahållas, *dels ock* den 12 september kungörelse innehållande föreskrift derom, att sådana medel, hvilka, jemlikt gällande författning, skola af den manskapet vid indelta armén tillkommande aflöning innehållas, för att i sparbank fruktbargöras, borde insättas i postsparbanken, i sammanhang hvarmed ock bestämts, att i enskild sparbank vid kungörelsens utfärdande innestående dylika medel skulle inom utgången af år 1892 till postsparbanken öfverflyttas. Då dessa författningar, enligt styrelsens förmenande, komme att medföra afsevärd inverkan på postsparbankens rörelse, hade styrelsen ansett det böra anstå med afgifvandet af utgiftsstat, tilldess desamma hunnit tillämpas och nödig erfarenhet vunnits i fråga om deras betydelse för postsparbanken. Af styrelsens skrifvelse inhemtas emellertid, att, enär styrelsen, särskildt under år 1893, haft tillfälle bedöma den inverkan på postsparbanken, tillämpningen af dessa författningar medfört, styrelsen ock ansett tidpunkten vara inne för afgifvande af förslag till stat.

Med afseende å hvad sålunda blifvit af postsparbanksstyrelsen an-

fördt, kan utskottet icke underlåta att fästa uppmärksamheten derpå, att den erfarenhet, hvarom styrelsen förmäler, egentligen blott stöder sig på iakttagelser, gjorda under ett enda år, hvilket synes utskottet vara en väl kort tidrymd för ett säkert bedömande af förhållandena. Då nu härtill kommer, att enligt kungörelsen den 9 juni 1893, angående utbetalning af den beväringmäns för tjenstgöring under de årliga vapenöfningarna tillkommande dagaflöning m. m., visst bestämdt belopp af ifrågavarande aflöning skall i postsparbanken insättas å för hvarje beväringssman utfärdad motbok, samt någon synnerlig erfarenhet ännu icke vunnits rörande den utan tvifvel ganska betydliga inverkan på omfånget af postsparbankens verksamhet, som derigenom skall uppstå, har utskottet för sin del icke kunnat biträda Kongl. Maj:ts förslag om fastställelse af stat för postsparbanken. Utskottet har tvärtom kommit till den öfvertygelse, att dermed bör någon tid anstå i afvaktn på närmare kännedom om den inverkan, ofvan berörda förhållanden utöfva på postsparbankens rörelse och utgifter.

För postsparbankens verksamhet läser ett uppskof ej kunna vålla olägenhet, alldenstund postsparbanksförordningen innehåller tillräckliga och fullt betryggande föreskrifter angående medlen till bestridande af de med bankens förvaltning förenade utgifter samt Kongl. Maj:t, på grund af 1883 års Riksdags beslut, eger att provisoriskt förordna om löner och arvoden vid postsparbanken. Genom ett uppskof vinnes deremot, utom ökad erfarenhet beträffande utsträckningen af bankens rörelse, att frågan om reglering af pensionsväsendet, hvilken fråga utgör föremål för behandling af en komité, hvars utlåtande snart läser vara att förvänta, under tiden kan hinna lösas och sålunda de nya grundsatser, som i detta ämne tilläfventyrs varda antagna, kunna tillämpas vid bestämmandet af villkoren för tjenstemännens rätt till pension.

Vid det förhållande att utskottet afstyrker bifall till Kongl. Maj:ts förslag till utgiftsstat för postsparbanken, saknar utskottet anledning att närmare inlåta sig på Kongl. Maj:ts båda öfriga i samma proposition förekommande framställningar, hvilka synas böra följa hufvudfrågan, statsförslaget, åt.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition icke må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 9 mars 1894.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.